

Живадин Јовановић, човек који је водио југословенску дипломатију у годинама највећих изазова 1998. и 1999. године, две деценије доцније говори о догађајима који су и даље отворена рана српског народа. Ништа овде на Балкану, сматра саговорник „Одбране“, не може да се разуме само као игра локалних фактора. Неопходно је разумевања глобалног контекста, сматра искусни дипломата, али и пуна национална зрелост.

– Сећам се мог оца који је знао да каже: „Шљиве би могле да се беру, ал’ су још зеленчиве“. Ми Срби смо такође зеленчиви. Интелигентни смо, талентовани, креативни сочни као воће у Шумадији, али смо незрели, поводљиви, верујемо на реч и имамо комплекс инфериорности у односу на

запад. Лако се „пресалдумимо“, што би код мене у Левчу рекли. „Види, бога ти, шта каже неки Британац, Немац или Американац, мора да је тако!“ Па, не треба ничију реч да примаш „здрavo за готово“, како ти се на први поглед учини, поготову у дипломатији и политици! То што чујеш, увек мораш повезивати са његовим поступцима, коренима, интересима да био знао с ким имаш посла, колико вреде његове оцене или савети. Себе и своје увек треба да цениш да би и тебе други ценили – уводи нас у разговор Живадин Јовановић подсећајући на горак укус грешака које смо не тако давно и не тако ретко понављали.

Београдски форум за свет равноправних, невладина организација којом председава од 2005. године, и Српска књижевна задруга недавно су објавиле Јовановићеву књигу

ЖИВАДИН ЈОВАНОВИЋ,
МИНИСТАР СПОЉНИХ ПОСЛОВА СРЈ

ЗАМКЕ ТРУКТИВНИХ НЕЈАСНОЋА

Систематска настојања да Србија призна илегално отцепљење Косова и Метохије имају за циљ смањивање и слабење Србије, а награђивање бивших терористичких савезника. Такође, амнестирање свих одговорних за агресију, етничко чишћење, за злочине... Најзад, тиме би се учинило беспредметним то што пет чланица ЕУ и НАТО не признаје сецесију Приштине, па да тако Србија плати успостављање јединства унутар ЕУ, у којој и без разлика о Косову и Метохији, бујају поделе и системски проблеми.

– „1244 Кључ мира у Европи“. Истину да је Косово историјски, културно, духовно и државотворно део Србије, наводи аутор у уводу свог дела, треба вратити на њено место.

– Оно што је храброшћу, знањем и професионалним вештинама наше војске одбрањено 1999. године и што је касније преточено у један општеобавезујући међународно-правни акт не би требало олако крчмити у мирним условима – каже Јовановић.

О Гошћово двадесет година воде се дебате о Резолуцији 1244 Савета безбедности Уједињених нација. Колико је тај документ и данас жив?

– Ако бисмо се ограничили само на тренутак када је у Савету безбедности изгласана Резолуција 1244, бојим се да не бисмо разумели вредност тог документа. Он је имао своје

мукотрпно грађење и рађање. „Брушен“ је два месеца док је наша земља непрекидно, 24 сата дневно, била под бомбама. Било је неколико рунди преговора Милошевић–Черномирдин у Белом двору, у размацама од по 10 до 15 дана. А када није било преговора у Белом двору, о садржини тог документа расправљало се на највишим нивоима у светским центрима као што су Њујорк, Москва, Вашингтон, Берлин, Брисел, Лондон... Дакле, пре и после сваке рунде преговора у Београду одвијало се много паралелних „унутрашњих“ преговора између земаља Запада, као и између Запада и Русије. И сваки пут када би Черномирдин одлазио из Београда, по правилу, бомбардовање је бивало јаче јер је филозофија НАТО-а да су преговори за њих успешни само док користе челичну песницу. А, као што је познато, агресија се није одвијала према тријумфалистичким прогнозама планера НАТО-а. Наишли су на одбрану наше војске какву су најмање очекивали, која је задивила свет својом чврстином, знањем и моралом.

О И онда се ѿјавио Ахтисари?

– Марти Ахтисари, као раније афирмисани адвокат интереса САД, од самог почетка био је укључен у процес преговора. Упознао сам га 1989. у Намибији као представника УН у процесу стицања независности те земље. Договор је коначно постигнут 2. и 3. јуна 1999, када је Черномирдин дошао у Београд са Ахтисаријем, који је у том часу представљао Европску унију, Сједињене Државе, али и генералног секретара УН Кофија Анана. Они су тада дошли са документом и ставовима који су, по њиховом мишљењу, били резултат свих дотадашњих рунди, али су у неким стварима кардинално одступали од претходних договора. За нас је посебно било проблематично позивање на главу 7. Повеље УН, која предвиђа примену силе за поштовање одлука, иако је на претходној рунди преговора са Черномирдином и он сам прихватио да то буде глава 6, која предвиђа мирно, добровољно решавање спорова.

О У чему је била суштинска разлика?

– Глава 6. предвиђа искључиво мирно решавање спорова уз сагласност државе (СРЈ), а глава 7. ништа осим примене силе. Тада је разобличена намера агресора да окупирају нашу државу, што је био њихов полазни циљ. И током преговора у Паризу и у Рамбујеу од Југославије је тражен потпис да НАТО добије право распоређивања својих трупа на целој територији земље, без икаквих ограничења. Била би то захтев за прихватање капитулације и окупације целе земље. Када то није прихваћено, они су применили силу. После агресије, „пост фестум“ су од УН добили сагласност да међународно војно присуство може бити успостављено на Косову и Метохији под називом КФОР са разрађеним мандатом УН. Било је јасно да ће те снаге углавном чинити НАТО, јер је НАТО, а не неко други, извршио агресију. Дакле, после примене силе они су желели да примене Рамбује који није ни потписан, додуше само на територији наше јужне покрајине.

О Ошћуд такав „заокрећ“ у финалној фази?

– Реч је о тактици фазног остваривања геостратегије. Косово и Метохија за почетак, а остатак земље чим спроведу план о збацивању Милошевића. Глобална стратегија војне експанзије на Исток не предвиђа изузетке, чак ни у случају Србије. Милошевић је на претходном састанку питао Черномирдина да ли је позивање на главу 6. Повеље његов лични став. Он је одговорио: „Не, ја сам изасланик председника Јељцина и то је став Руске Федерације и председника Јељцина лично.“

И онда се *џог 2. јуна догодио сјонџани ђријаџељски загрљај Ахџисарија и Черномирдина који сје ђоменули у једном инџервјуу?*

– Да. Упитао сам Черномирдина откуд у папиру, који нам је иначе на брзину копиран и подељен на енглеском језику, позивање на главу 7, а не на главу 6. Повеле УН, како је договорено на претходним преговорима недељу дана пре тога. Черномирдин је ђутао док је Ахџисари пребацивао своју руку преко његових рамена и погледавши ме доста дрско одговорио: „То је зато што смо се ја и мој брат Виктор тако договорили!”. Тиме је ставио до знања бар две ствари. Прво, да је то ултиматум и да не жели преговоре, а друго да је Черномирдин, односно Јељцин, на њиховој страни, пратилац захтева НАТО-а, а не очекивања Србије (СРЈ), каква год она била.

Како објашњаваџе џакву ђозицију Русије?

– То што се догодило нама само је последица чињенице да у то време Русија није довољно бринула ни о својим сопственим интересима. Моје је мишљење да Русија у време Јељцина није била свесна нити својих ограничења која је, под снажним утицајем проамеричке елите, углавном преувеличавала, нити својих потенцијала које је, из истог разлога, углавном потцењивала. А ситуација са Виктором Черномирдином се касније објашњавала директним утицајем Вашингтона. Наводно, њега је пре поласка у Београд звао амерички потпредседник Ал Гор и затражио да у свему подржи захтеве из документа, укључујући позивање на главу 7, у замену за подршку САД на изборима за председника Русије.

Иџак, документи који је 10. јуна усвојен на Исџ Риверу садржао је и сџавке у инџересу Југославије.

– Зато смо га и прихватили. У уводном делу Резолуције 1244 Савет безбедности, поред осталог, „поздравља то што СР Југославија прихвата принципе који су наведени у тачкама 1–9. у папиру који је поднет у Београду 2. јуна 1999. године (8/1999/649), анекс 2. уз ову резолуцију и сагласност СР Југославије на тај папир”. Резолуција 1244 има више повољних одредби за нас. Прво, она у неколико делова реafirмише обавезу свих чланица УН да поштују суверенитет и територијални интегритет Савезне Републике Југославије, а самим тим и Србије, чији је она међународно правни сукцесор. Друго, предвиђена је могућност повратка одређеног контингента наше војске и полиције, где стоји једна недовољно одређена клаузула „стотине, не хиљаде”. Онај ко довољно добро познаје енглески језик зна да се израз „хиљаде” користи тек од „две хиљаде”, што би значило да, према слову документа, ми имамо право да захтевамо повратак 1.999 припадника наших снага безбедности. Даље, распоређивање припадника нашег безбедносног особља, поред осталог, предвиђено је „на главним граничним прелазима”, што одражава и потврђује полазни принцип о гарантовању суверенитета и територијалног интегритета СРЈ, односно, Србије. Следеће, у анексу 1. Резолуције наводи се обавеза међународне заједнице да економски обнови и реконструише регион. То је разлог више да Србија захтева ратну одштету. И оно најважније – Резолуција гарантује слободан и безбедан повратак свих прогнаних и расељених, што се односи и на 250.000 Срба, који су етничким чишћењем протерани, а којима се ни данас не дозвољава да се врате! Реч је о неспорном стандарду и обавези међународне заједнице јер нико не сме да повлађује, нити да апсолвира политику етничког чишћења. Замислимо ситуацију да се у Покрајину врати 250.000 Срба и других протераних неалбанаца. То стратешки мења ситуацију и додатно јача по-

зицију Србије у преговорима. Сматрам да се ради о принципијелно чистом, стратешки битном питању, о терену на коме Србија може имати иницијативу. Да ли се то некоме допада или не, да ли се уклапа у нечије интересе или не, да ли је „политички целисходно” или није – не сме да буде разлог за дефанзиву Србије.

Како је дошло до џога да заџдне силе, које су у највећој мери уџицале на садржај Резолуције 1244, факџички ђочну да ђосџуџају ђроџив џог документиа?

– Велике силе у одређеном тренутку теже одређеном ефекту, резултату. Када то постигну, иду даље не обазирјући се много ни на своје неизвршене обавезе, ни на непринципијелност, ни на накнадно откривене обмане. Када су лидери НАТО-а захтевали од Русије и Черномирдина да се ангажују око окончања агресије, то је пре свега био њихов интерес. Наравно, био је то и наш интерес, јер је наш народ гинуо и наша је земља разарана. Разуме се, ми смо, пре свега, тежили и радили да се сукоб избегне. Али је интерес друге стране био да изврши агресију и то заобилажењем СБ УН и кршењем основних принципа међународног права. Сада располажемо и писаним документима која потврђују да им је циљ био повод за трајно распоређивање снага НАТО-а (САД), као корак у глобалној експанзији на Исток и стварање преседана за друге војне интервенције. А то је све друго осим интереса „у локалу”, „одбране” ђудских права, „спречавања хуманитарне катастрофе” и слично. У прилог томе говори и податак да је прецизна одлука о бомбардовању Савезне Републике Југославије донесена у мају 1998. године. О томе у свом сведочењу за Хашки трибунал говори и пуковник британске војске Џон Кросланд, ондашњи војни аташе у Београду. Он, поред осталог, пише да су маја 1998. године Клинтон, Олбрајтова и Холбрук донели одлуку да збаце Милошевића и оценили да у томе највећу помоћ може да им пружи тзв. ОВК. „Од тог часа било је потпуно ирелевантно шта ја, или било ко други, мисли о ОВК” – написао је, поред осталог, пуковник Кросланд. Сједињене Америчке Државе су 1998. године једну терористичку организацију прихватиле као партнера. Холбрук је у месту Јуник на Косову седео са командантима ОВК, разговарао, сликао се и та је слика објављена на дуплерици „Тајм” магазина. И шта смо видели? Изасланика председника САД који изувен седи са командантима тзв. ОВК која је, истог тренутка, прешла са листе терористичких на листу ослободилачких организација и добила статус америчког партнера. И када се зна да је од почетка план био да се на нашој територији распореде трупе НАТО-а, онда је јасно да су преговори у Рамбујеу били такозвани „алиби преговори”. Њихов једини смисао био је да се светска јавност увери да са Милошевићем и Југославијом нема другог метода осим силе. За текст споразума у Рамбујеу, који никад није ни био споразум, као што није било ни преговора, Хенри Кисинџер је рекао да је то „сраман текст који никада није ни требало да угледа светлост дана. Власт ни једне суверене државе на свету не би то прихватила”.

Осџаје нејасно заџто је Заџад џада у Резолуцију 1244 уградио неџто чега се касније одрекао и џто је, ђрема Вашим речима, у сџроџносџи са њиховим инџересима.

– Запад са Клинтоновом администрацијом на челу није желео целовиту СРЈ. Паралелно је подстицао сепаратизам Црне Горе и Приштине. Ишло је то дотле да се Србија савсим искључи из европског развоја, а да се српски народ ис-

парцелише и толико ослаби да више не буде политички фактор на Балкану. У том смислу, кад им је било суштински битно да изађу из агресије коју су сами иницирали, они су признали суверенитет и територијални интегритет СРЈ. Кад су то завршили Резолуцијом СБ 1244, они су почели да је гурају у страну, а да разбијају СРЈ и Србију настављајући још интензивније да подржавају сепаратистичка вођства у Подгорици и Приштини. Да ли је баш случајно што је отцепљењем Црне Горе дириговао лично бивши генерални секретар НАТО-а Хавијер Солана? Систематска настојања да Србија призна илегално отцепљење Косова и Метохије имају за циљ смањивање и слабење Србије, а награђивање бивших терористичких савезника. Такође, амнестирање свих одговорних за агресију, етничко чишћење, за злочине... Најзад, тиме би се учинило беспредметним то што пет чланица ЕУ и НАТО не признаје сепарацију Приштине, па да тако Србија плати успостављање јединства унутар ЕУ, у којој и без разлика о Косову и Метохији, бујају поделе и системски проблеми.

Постоје ситуације када се, уз учешће (посредовање, добре услуге), воде стратешки значајни преговори, али су шансе да се постигне успех мале или никакве. Велике силе онда прибегавају разним методама убеђивања, ширења питања о којима се преговара ради лакше „трговине“ или постизања такозваних „вин вин“ ситуација. Кад ни све то не помогне, онда се праве текстови споразума са такозваним „конструктивним нејасноћама“. Тако је могуће, на пример, да се у једном члану споразума дословце наведе позиција једне стране, а у неком другом члану истог споразума, дословце позиција друге стране које се међусобно искључују. Међутим, силе медијаторке користе чак и такве „конструктивне нејасноће“ да би прогласиле да је проблем решен, да је споразум постигнут. Притом рачунају – када дође до спора у примени, оне су једино овлашћене да протумаче шта споразум запра-

во значи. Тиме се одређени кризни момент у преговорима превазиђе тренутно, али се неретко „посеје семе“ за још веће проблеме у будућности.

○ Да ли је у договор Милошевић–Черномирдин–Ахтисари акти са „конструктивним нејасноћама“?

– Свакако. Рецимо, у њему се помиње „Споразум из Рамбујеа“, који никада није постигнут нити потписан.

○ Сјада ли у ње нејасноће и одредница која се односи на повраћање наше војске и полиције? Тамо пише да о њој треба да се постигне некакав договор, али остaje нејасно са ким.

– Разуме се. У мојим белешкама са преговора 2. јуна 1999, на маргинама текста који су донели Ахтисари и Черномирдин, написао сам „Ко? С ким?“. Међутим, када је Ахтисари загрио „свог брата Виктора“, било је јасно да суштинских измена нема. Државно руководство одлучило је да се предлог упуту Скупштини на усвајање. Као што је познато, посланици су прихватили да се рат и разарања окончају, да се отвори перспектива мира и развоја. Кључни разлог за прихватање договора јесте гаранција СБ УН, односно, светске заједнице, суверенитета и територијалног интегритета Србије (СРЈ) са Косовом и Метохијом као широком аутономијом у оквиру Србије (СРЈ). Зато је потребно истрајати на поштовању одлуке СБ УН. Она је део међународног правног система, али и система безбедности у Европи. Док се у потпуности не оствари и не испоштује Резолуција СБ УН 1244 као одлука органа најодговорнијег за мир и безбедност на свету, не треба се замајавати било каквим ниже ранжираним „свеобухватним правним документом“ и гаранцијама изван система УН.

○ Многим Србима ни данас није јасно како су се на крају 21. века нашли под бомбама земаља савезни-

ца из оба светска рата. Није ли то можда ограз оне наше незрелости коју сте поменули?

– Желим да нагласим да су за агресију искључиво одговорни НАТО и тадашња америчка администрација председника Била Клинтона. Читав Запад и читав свет то добро знају и Србија не сме да одустаје од те оцене или да на било који начин умањује одговорност НАТО-а. Србија је била жртва агресије, а агресија је злочин против мира и човечности. Изгледали бисмо превише неозбиљно и у очима самог НАТО-а, а камоли у очима доказаних савезника и пријатеља широм света, уколико бисмо се посипали пепелом и били нејасни у оценама. Никада нисмо желели конфронтацију ни са киме, најмање са НАТО-ом, али у оценама агресије и одговорности за њу морамо бити кристално јасни: НАТО је одговоран, без остатка. Са њим је Србија у међувремену потписала ПЗМ и ИПАП и то је то. И садашњи председник САД Доналд Трамп и његов саветник за безбедност Џон Болтон и бивши државни секретар Хенри Кисинџер јавно су осуђивали напад НАТО-а на Србију (СРЈ), кршење међународног права, улоге СБ УН, Оснивачког акта из 1949, Устава. И сам НАТО и лидери многих земаља чланица јавно су признали да су прекршили међународне законе и улогу СБ УН. Управо ових дана, поводом посете генералног секретара НАТО-а Јенса Столтенберга и његових изјава у Србији огласио се чешки председник Мијлош Земан поручивши Столтенбергу да нема разлога да накнадно тражи оправдање за агресију која је била велика грешка Алијансе. Осуде су јавно изражавали француски генерал Пјер Мари Галоа, немачки генерали Елмар Шмелинг и Ханц Локваји, а многи су због таквих оцена губили положаје. Зашто би било ко у Србији умањивао одговорност НАТО-а за злочине, да тако исказе конструктивност, окренутост будућности, приврженост „истим вредностима“?! А како делима, понашањем у политици показати достојанство, поштовање недужних жртава, бранилаца отаџбине, бригу за патриотско васпитање младих?

○ Чини се да смо пречесто цитирали правду и тамо где је нема. Најзад, и Ви сте то признали.

– У паузи преговора јуна 1998. године упитао сам једног америчког генерала, који је био у пратњи Ричарда Холбрука, да ли види да терористи на Косову и Метохији убијају учитеље, шумаре, поштаре, свакога ко се идентификује са Србијом као својом државом. Он ми је одговорио да види. Онда сам га питао зашто траже (САД) немогуће ствари од нас, зашто на исти начин третирају нашу државу која се брани од тероризма и сецесионизма, на једној, и терористе и њихово политичко крило, на другој страни? А он ће на то: „Ја се Вама чудим и истовремено дивим. Ви говорите о стварности, а бавите се политиком земље за коју мора бити битна једино америчка перцепција стварности“. Сећам се да сам узвратио питањем: „А ко и са каквим демократским мотивима креира америчку перцепцију“?

○ Сигално помињете Америку и њену геополитичку улогу овде. Има ли Европа ушлицаја на оно што се збивало и збива на Балкану?

– Говорим углавном о политици Клинтонове администрације, а не о Америци као друштву и нацији. Није тачна оцена да европске земље, поготово ове велике, само прате Америку. Оне пратећи Америку у њеној стратегији конфронтације са Русијом гледају шта могу да освоје за себе. Није добро поједностављивати ствари, па рећи да је за све крива Америка, нити пак рећи да су за све одговорне Британија и Немачка. Али, не ваља испуштати из вида врло велику одговорност од-

ређених европских земаља за све што се догађало и све што се и данас догађа на Косову и Метохији. Ко је у дугом периоду подржавао, финансирао, обучавао и наоружавао терористе у нашој покрајини? То нису чиниле само САД? Ко се данас залаже за формирање тзв. оружаних снага Косова, ко им шије униформе, ко их опрема, обучава, организује? Све то чине исте оне земље које су их деценијама помагале кршећи конкретне одлуке СБ УН. Тако је Европа, следећи Клинтона, Олбрајтову, Блера и неке друге, миц по миц, 1999. године ушла у рат против себе саме. Рушила је путеве, пруге и мостове на европским коридорима 8, 10 и 11, бродовима потопљеним у Првом и Другом светском рату и неексплодираним бомбама на дну Дунава, додавала је нове трујући и зачепљујући најважнију артерију воденог транспорта. Сада слушамо од европских лидера да је дошло време да се Европа окрене себи. Које је досад била окренута? Шта значи окретање себи? Да ли је оно уопште могуће без најширег прихватања оцене председника Милоша Земана и извињења Србији за 1999. годину?

○ Делите ли мишљење да се у политици Вашингтона сада осећа више слуха за интересе Србије?

– Саветовао бих обазривост и стрпљење, а не брзо закључивање. Засад је, сматрам, поменути оптимизам заснован више на нашим жељама, него на реалности. Има промена у америчкој реторици. Они се сада не противе нечему што се у јавности помиње као „корекција граница“, не противе се и „договору две стране“, али се губи из вида да то важи само уколико договор иде у прилог геополитичким интересима Вашингтона. У сваком случају, решавање питања Косова и Метохије је веома сложен процес који ће још дуго потрајати. Сједињене Државе се, уз значајну еволуцију политике од доласка на власт председника Трампа, и даље држе својих геополитичких циљева, међу којима је и војна експанзија на Исток. О чему говоре садашње војне вежбе 50.000 војника НАТО-а у Норвешкој? Тачно је да је дошло до извесних промена. Подсетићу да су САД иступиле из неких важних међународних мултилатералних договора, из одређених тела Уједињених нација. Најављено је и иступање из договора о контроли нуклеарног наоружања. Сједињене Државе су недавно усвојиле низ важних стратегијских докумената која треба пажљиво анализирати.

○ Сами сте рекли да је председник Трамп својевремено јавно иступио против бомбардовања СРЈ, као, уосталом, и његов саветник за безбедност Болтон.

– Он јесте тада, као послован човек, био против Клинтоних одлука 1999. године. И ја бих лично волео када би се он дистанцирао од лажи и неморала ондашње америчке администрације, који су без преседана у историји демократског света. Има ли Трамп интереса да све промашаје Клинтона, Олбрајтове и њихових наследника, укључујући агресију 1999. године против савезничке Србије, и све њене последице, укључујући незакониту сецесију 2008, прихвати као баштину највеће демократије на свету? Сматрам да нема и да би он учинио велику ствар за САД, али и за свет у целини, када би се дистанцирао од те политике и свих њених последица.

○ У чему би се састојао интерес Америке да направи такав коберникански заокрет?

– Чинећи отклон од агресије Клинтон–Олбрајт–Блер повратио би на светску сцену величину САД као истинске демократије, ојачао би кохезију америчког, сада дубоко подељеног друштва, на здравим демократским, моралним и цивилизацијским вредностима. Натерао би тзв. дубоку државу у

дефанзиву, допринео би правом миру и стабилности у Европи и одржао лекцију сатрапској европској елити која тренутно тумара по беспућу. И више то не би био „Трампов популизам“ него „Трампова брига за демократију и поштовање принципа међународног права“. Мислим да би чак и оне државе које су из овог или оног разлога зависне од Америке, али је не воле, могле почети да суштински мењају свој однос према њој. А међу њима и Србија која би то препознала и вратила се природи односа са Сједињеним Државама какве је одувек током историје и имала. Све, па и јаснији однос САД према Србији, односно њеном суверенитету и територијалном интегритету, очекујем почеће да се кристалише после предстојећих избора за Конгрес, новог разговора Путин–Трамп и нових седница СБ УН, посебно оне којој ће председавати Кина.

Q *Како видиште будућност односа Србије и Запада?*

– У принципу Србија треба да очува и унапређује постојеће односе са Западом, уз истовремено даље интензивирање сарадње и односа са Русијом, Кином, Индијом и свим другим пријатељским земљама. Србија има довољно тешког искуства да би веровала обећањима или гаранцијама које нам се данас нуде. Запад је својом политиком током протекле две деценије руинирао кредибилитет који је раније уживао. Сматрам да Запад у целини треба да се „раздужи“ према Србији и то не толико због Србије колико због себе самога. Лицемерјем, уценама, ласкањем и преварама не може стићи далеко у новој констелацији глобалних односа. Акумулирали су превише недела, резерви и реваншизма у свом начину резонувања, а све то није прилог разумевања, партнерства и поверења. Западу је неопходан искрен однос према Србији и српској нацији, који се може испољити једино делима.

Q *Треба ли имати поверења у Уједињене нације после свега што се десило?*

– Уједињене нације су и даље, поред свих својих слабости и недоречености, незамењив форум који, чини ми се, Србија недовољно користи. Шта нам преостаје? Брисел? Ми не можемо доћи до уравнотеженог решења кроз механизме који постоје једино да обезбеде западне геополитичке интересе. Не желим да слушам приче о признавању Косова као карту за улазак у Европску унију! То нису упарене вредности.

Q *Да ли нам интeнзивни политички и економски односи са Кином могу помоћи да нас свеи озбиљније схвати или ће нам то бити још једна ошјежавајућа околност у односима са Бриселом и Вашингтоном?*

– Србија у развијању стратешких свеобухватних односа са Кином није мотивисана супротстављањем онима који врше притисак. Не, ми идемо линијом својих интереса, активно задржавајући конструктиван однос према западним партнерима. Али Србија неће бесконачно чекати да је ЕУ, или Запад у целини, схвати озбиљно, да схвати да су они Србији потребни само онолико колико је Србија потребна њима. А

сведоци смо да је Европа постала нестабилан континент. Унија је оптерећена Брегзитом, мигрантском кризом, унутрашњим несугласицама. Они се, нажалост, сада баве највише сами собом. А Србија не може губити време. Истина је да је наша земља достигла веома висок ниво политичких, економских и културних односа са Кином нарочито од када се придружила глобалном пројекту „Један појас, један пут“ и формату сарадње Кина+16ИЕЗ. Одлучујући је заједнички економски интерес и Србије и Кине, а то несумњиво има политичке ефекте као што и изванредни традиционални пријатељски политички односи имају позитивно дејство на развој економске сарадње. То што имамо кућу наспред пута, што смо на осовинама и на раскрсницама стратешких комуникација, верујем да први пут у историји постаје битан фактор нашег економског и технолошког напретка. Још се то не види довољно, али сам уверен да је међународни положај наше земље ојачао након приступања пројекту „појас и пут“ и свестраног јачања односа са Кином, Русијом, Индијом..

Q *Не штедиште критике према нападним демократијама када говорите о невоштовању договора са Србијом. Каква је будућност Босне и Херцеговине и Републике Српске као њеног енџинџеа имајући у виду да и оне почињају на међународним договорима?*

– Улазак у међународне договоре са собом носе одређене ризике. Међутим, ризици су већи уколико су формати за постизање тих договора

ужи и уколико су више везани за геополитичке интересе једне или друге стране. Према томе, да би Србија или представници нашег народа у другим државама могли бити уверени у поштовање договора које ће евентуално потписивати, мора се тежити уравнотеженим форматима за преговоре. Нема уравнотежених формата без учешћа Русије и Кине.

Q *Како видиште будућност односа међу глобалним силама?*

– Плашим се да је мир угрожен и у Европи и у свету. Мислим да би могли да га угрозе пре свега они центри који би да штите привилегије у глобалним односима по цену употребе чак и нуклеарног наоружања. Ако то не узмемо у обзир, ништа нећемо разумети – ни откуда сад те велике вежбе у Норвешкој, пре тога оне на Балтику, ни откуда сада питање војске такозваног Косова. Србија осећа последице тих глобалних конфронтација, а у западним перцепцијама ми смо непоправљиви русофили, посматрају нас по систему – или си са нама или против нас. Као да једна мала земља нема право да има своје националне интересе и да брани своју независност?

Q *Да ли је војна сила аргуменџ диломатџе само када је реч о великим силама или то важи и за мале земље?*

– То је универзално правило. Наравно, велике силе имају и велике амбиције. Србији треба снажна и способна војска, али само за одвраћање. Уосталом, свака држава је независна у оној мери колико то може да одбрани. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ